Il-kwadru tal-Madonna tal-Karmnu fil-Knisja Parrokkjali ta' Santa Marija tal-Imqabba

Kan. Dr. Jonathan Farrugia S.Th.D. (Romae)

Daħla

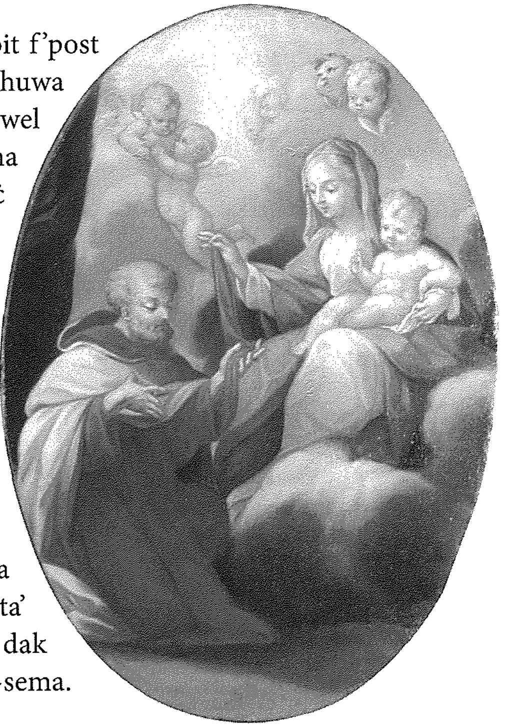

Din is-sena f'wirja li ttellgħet fiż-Żurrieq kien esibit f'post ċentrali kwadru mill-isbaħ tas-seklu tmintax. Dan huwa proprjetà tal-parroċċa tal-Imqabba u kienet l-ewwel darba li deher fil-pubbliku wara li ġie restawrat sena ilu. Il-pittura hija waħda ċkejkna, ovali, bi gwarniċ kemmxejn kbir għaliha. Juri xbieha sempliċi, ferm magħrufa: fuq in-naħa tal- lemin tidher il-Madonna bil-qiegħda fuq sħaba żżomm lil Ġesù Bambin poġġut fuq koxxitha tax-xellug; f'idha l-oħra għandha l-iskapular li qiegħda tnewwel lil San Xmun Stock, li jinsab għarkubbtejh ħarira aktar 'l isfel minnha. Interessanti ferm li l-qaddis qiegħed iħares lejn id-drapp li qiegħda ttih Marija. B'id waħda qiegħed jirċievi r-rigal ta' Marija waqt li l-oħra qiegħda fuq qalbu. Fin-naħa ta' fuq tal-pittura jidhru sitt anġli. Huma mqassma fi tliet gruppi ta' tnejn: wieħed minn kull koppja qiegħed iħares lejn dak li qed jiġri fuq l-art waqt li l-ieħor qed iħares lejn is-sema.

Il-għażla tal-kuluri mhix tas-soltu: fejn is-soltu f'pitturi barokki ta' diversi sekli ilu naraw kuluri skuri li forsi kienu jintużaw biex jagħtu dimensjoni aktar serja lix-xbieha; din ix-xbieha Mqabbija letteralment qiegħda tarmi d-dija mlewwna. Marija hija liebsa libsa roża u hija mdawwra b'mant kaħlani ċar. L-iskapular huwa naturalment kannella (ċar), fil-waqt li San Xmun Stock huwa liebes l-abitu Karmelitan u għandu l-kappa bajda fl-isfar li taqbel perfettament mal-kulur ċar ta' lbiesu. Marija għandha xagħarha isfar lewn id-dija b'velu trasparenti fuqu – qatt ma naf rajt xbieha antika tal-Madonna b'xagħarha dal-kulur. Xagħar il-Bambin, kif ukoll ix-xagħar u l-leħja ta' San Xmun huma wkoll sofor. Id-delikatezza li tidher b'mod speċjali fl-uċuħ u fl-idejn, kif ukoll it-telqa rżina li għandhom il-ħwejjeġ, speċjalment il-kappa tal-qaddis, l-isfumar ġentili tal-kuluri kif ukoll id-dettall, minkejja ċ-ċokon tal-kwadru, kollha jixhdu li wara dal-kapulavur minsi hemm l-id ta' mgħallem tajjeb.

Ħjiel dwar l-oriġini tal-kwadru u l-festa

L-ewwel informazzjoni ksibt dwar dan it-teżor ċkejken kienet mingħand is-sur Tony Terrible li newwilli manuskritt li kien ipprepara dwar il-knisja parrokkjali u l-kappellel ta' l-Imqabba u fih kien hemm ukoll silta żgħira dwar dan il-kwadru, li kienet tgħid hekk:

Dan il-kwadru, li llum jinsab fis-sagristija l-qadima u li jirrappreżenta lill-Madonna tal-Karmnu huwa l-fdal ta' din id-devozzjoni Marjana f'dan ir-raħal. L-ewwel referenza għal din il-qima Karmelitana fl-Imqabba insibuh fir-rapport tal-vista pastorali ta' l-isqof Gori Mancini (1722-23) meta rrapporta li parti mit-titulari tal-knisja ta' Santa Katerina kien jirapreżenta lill-Madonna tal-Karmnu. Skond l-istess vista f'dan iż-żmien tpoġġa sotto kwadru fuq l-artal ta' l-Inkurunazzjoni tal-Madonna [fil-knisja parrokkjali] u maż-żmien sar ieħor fuq l-artal tal-Viżitazzjoni.

Mid-dehra dan il-kwadru għamel żmien fuq dan l-artal għaliex semmieh ukoll l-Isqof Alpheran de Bussan fir-rapport tal-vista pastorali tiegħu tas-snin 1728 u 1744 u kif ukoll l-Isqof Vincenzo Labini tas-sena 1781.[1]

Minn ftit aktar riċerka li kont għamilt sibt illi fir-realtà l-ewwel referenza għal xbieha tal-Madonna tal-Karmnu li nsibu fir-raħal tmur lura għall-1634. Din jagħmilha Monsinjur Pontremoli fil-viżta pastorali kien għamel fil-knejjes tal-Imqabba f'dik is-sena. Jgħid illi t-titular tal-knisja filjali ta' Santa Katarina V.M. fl-Imqabba kien jinkludi fih lill-Madonna tal-Karmnu u lill-Qaddisa flimkien ma' San Andrija .[2] Meta dil-knisja reġgħet inbniet u tlestiet fl-1774 sar titular ġdid juri l-għerusija mistika ta' Santa Katarina V.M. li tlesta fl-1779 – it-titular l-antik mhux magħruf x'sar minnu.

Mill-viżti pastorali li saru fil-knisja parrokkjali tal-Imqabba fis-seklu tmintax nafu li l-ewwel kwadru tal-Madonna tal-Karmnu li tpoġġa bħala sottokwadru kien fl-1723, u dan tqiegħed fuq l-artal ta' l-Inkurunazzjoni tal-Madonna. Dan jissemma fil-viżta pastorali ta' l-Isqof Mancini[3]. Sitt snin wara saret viżta pastorali oħra, did-darba mill-Isqof Alpheran de Bussan. Fil-minuti ta' dil-viżta nsibu li kienet tpoġġiet pittura oħra tal-Madonna tal-Karmnu, did-darba fuq l-artal tal-Viżitazzjoni[4]. Dan huwa l-kwadru li għadu jeżisti sal-lum u li ġie restawrat ftit xhur ilu. Mhux magħruf għal kemm żmien kien hemm iż-żewġ pitturi tal-Madonna tal-Karmnu fil-knisja, imma wisq probabbli li ftit żmien wara li tpoġġa t-tieni wieħed (fl-1729), l-ieħor twarrab. Xhieda ta' dan huwa l-istess isem li bih baqgħu magħrufin l-artali: dak tal-Viżitazzjoni baqa' magħruf bħala "tal-Karmnu" waqt li dak ta' l-Inkurunazzjoni baqa' magħruf bħala ta' "San Ġużepp". Żgur għalhekk li s-sottokwadru ta' fuq l-artal tal-Viżitazzjoni ġibed lejh aktar qima – forsi hija għal din ir-raġuni li dal-kwadru għadu jeżisti sal-lum fil-waqt li l-ieħor intilef.

L-artist ta' dal-kapulavur ċkejken mhuwiex magħruf fiċ-ċert, għalhekk ippruvajt niċċara xi ftit din il-lacuna. Peress li fl-arti ma għandi l-ebda awtorità bgħatt ritratt ta' dil-pittura lill-Prof. Keith Sciberras, lecturer fid-dipartiment tal-Arti fl-Università ta' Malta, li huwa wkoll nisel Imqabbi u espert fil-qasam ta' l-arti sagra Maltija biex nara x'opinjoni seta' joffri. L-istess

1. TONY TERRIBLE, L-Imqabba, manuskritt f. 18, Malta (bla data). Dan imbagħad ġie stampat fis-serje Teżori fil-knejjes Maltin, vol 6, Malta 2004, 88.
2. A.A.V. Visitatio Pontremoli 1634, 67r.
3. TONY TERRIBLE, ibid.
4. VALENTIN BORG-GUZMAN O. CARM., Id-devozzjoni tal-Madonna tal-Karmnu f'Malta (1600-1800), Programm tal-festa tal-Madonna tal-Karmnu – Valletta, Malta 1999, 17.

ġurnata[5] kkuntattjani lura u kkonfermali li dil-pittura hija tal-artist Malti Gio Nicola Buhagiar (1698-1752). Dan jixhduh kemm l-istil kif ukoll is-sena meta żżanżan, li taħbat fl-istess żmien li fih Buhagiar kien attiv ħafna.

Interessanti ferm huwa dak li jgħidulna l-viżti pastorali dwar il-festa li kienet issir f'ġieħ il-Madonna tal-Karmnu fuq dan l-artal. Kienet tiġi ċċelebrata kull sena bil-kant tal-għasar u bil-quddiesa kantata. Din iċ-ċelebrazzjoni kien jieħu ħsiebha l-prokuratur tal-Veneranda Lampade[6]. Ta' min isemmi wkoll li l-festa tal-Viżitazzjoni (it-titular proprju ta' dan l-artal) kienet issir bl-għasar u b' quddiesa letta. Minn dan nistgħu nikkonkludu li s-sottokwadru ġibed lejh aktar devozzjoni u qima milli t-titular ta' l-artal!

Għeluq

Mill-ftit tagħrif li rnexxieli niġbor jidher illi fl-imgħoddi l-qima lejn il-Madonna tal-Karmnu kienet rabbiet l-għeruq sewwa fl-Imqabba. Hija ħasra li ħafna tradizzjonijiet u devozzjonijiet antiki bħal dawn spiċċaw maż-żmien, mhux biss għaliex hija telfa mill-folklor għani tagħna, imma wkoll għax jista' jkun xhieda tat-telfien bil-mod il-mod tal-wirt nisrani ta' poplu Kattoliku li għandha aħna l-Maltin.

5. Korrispondenza permezz ta' email ma' Dr. Keith Sciberras, 18 ta' Mejju 2005.
6. Il-festa tiegħu kienet tiġi ċċelebrata kull sena bil-kant ta' l-Għasar u bil-quddiesa kantata u l-prokuratur tal-Veneranda Lampade kien jieħu ħsieb iċ-ċelebrazzjoni ta' din il-festa. Il-festa tal-Viżitazzjoni tal-Madonna kienet imbagħad tiġi ċċelebrata kull sena fit-2 ta' Lulju bl-Għasar u b'quddiesa letta. (TONY TERRIBLE, op. cit., 11)

Jesmond Micallef
Meat Market & Grocer
Notabile Road, **Fleur-de-Lys**, Tel: 2747 1936 • Mob: 9947 1936
66, Triq il-Herba **Birkirkara** Tel: 2149 9222
j.m.meatmarket@gmail.com
For Quality and Best Prices

Żur is-sit tal-Parroċċa

www.fleurdelysparish.com